

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Zakładanie i prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
„Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 — Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi”

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Publikacja opracowana przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

02-456 Warszawa, ul. Czereśniowa 98

tel. 22 571 61 00, fax 22 571 61 01

e-mail: sekretariat@modr.mazowsze.pl

Autor: **dr inż. Marek Niewęglowski**, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach,
Instytut Rolnictwa i Ogrodnictwa, ul. Prusa 14, 08-110 Siedlce

Projekt okładki: **Rafał Serementa MODR Warszawa Oddział Siedlce**

Korekta: **Monika Mikołajczuk MODR Warszawa Oddział Siedlce**

Skład i opracowanie graficzne: **Rafał Serementa MODR Warszawa Oddział Siedlce**

Spis treści

1. Przedsiębiorczość w agrobiznesie	4
2. Formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej	5
3. Formy opodatkowania działalności gospodarczej	10
4. Rozpoczęcie działalności gospodarczej krok po kroku	18
5. Ubezpieczenie społeczne rolnika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą	22
6. Podsumowanie	26
Źródła	27

1. Przedsiębiorczość w agrobiznesie

Podstawowym warunkiem istnienia i rozwoju przedsiębiorstwa jest akceptacja jego działalności przez rynek. Pod pojęciem rynku rozumiemy ogół warunków, w jakich dochodzą do skutku akty wymiany w formie towarowo-pieniężnej, lub inaczej – ogół nabywców i sprzedawców, których decyzje nawzajem od siebie uzależnione kształtują popyt i podaż oraz wpływają na poziom cen. Powtarzające się zależności pomiędzy podażą, popytem i cenami określane są pojęciem mechanizmu rynkowego.

Przedsiębiorstwo można definiować na wiele sposobów, w zależności od założeń przyjmowanych za podstawę. W tradycyjnym ujęciu definiowane jest jako jednostka gospodarcza, posiadająca osobowość prawną, która w realizacji określonych celów gospodarczo-społecznych jest ekonomicznie wyodrębniona w gospodarce państwa. Inna definicja wskazuje, że przedsiębiorstwem jest podmiot gospodarczy prowadzący na własny rachunek działalność produkcyjną lub usługową w celu osiągnięcia określonych korzyści. Przedsiębiorstwo korzysta z czynników produkcji (pracy, kapitału, ziemi) w celu wytwarzania określonych dóbr lub świadczenia usług, które sprzedaje na rynku innym podmiotom.

Dla większości definicji wspólne jest to, że przedsiębiorstwo traktuje się jako jednostkę wyodrębnioną pod względem ekonomicznym, organizacyjnym i prawnym. Odrębność ekonomiczna oznacza, że przedsiębiorstwo jest właścicielem określonych zasobów i środków, a także wszelkich korzyści (zysków), które z użytkowania tych zasobów wynikają. Odrębność organizacyjna oznacza, że ma ono własny zarząd (kierownictwo), natomiast odrębność prawna daje mu możliwość wchodzenia w stosunki prawno-ekonomiczne z innymi jednostkami gospodarczymi oraz państwem.

Obecnie podstawową definicję działalności gospodarczej zawiera ustawa Prawo przedsiębiorców (z dnia 6 marca 2018 r.), zgodnie z którą: działalność gospodarcza jest to zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Zgodnie z tą definicją, działalnością gospodarczą jest działalność:

- zorganizowana - zorganizowanie oznacza, że w prowadzonym przedsiębiorstwie muszą być wykorzystane pewne składniki materialne lub niematerialne, które stanowią jedną całość uczestniczącą w obrocie gospodarczym. Ponadto zorganizowanie oznacza działania odnoszące się do prowadzonej działalności - na przykład wynajmowanie lokalu pod punkt sprzedaży będzie przejawem zorganizowania przedsiębiorstwa.
- zarobkowa - zarobkowy charakter działalności oznacza, że w momencie jej rozpoczęcia jest ona nastawiona na osiągnięcie zysków. Jednak zarobkowy charakter działalności nie jest tożsamy z uzyskiwanym dochodem - w biznesie może się bowiem zdarzyć strata i nie będzie ona powodować utraty zarobkowego charakteru. Niezarobkową działalnością jest taka działalność, która od początku zakłada nieosiągnięcie zysków.
- ciągła - ciągłość w działalności gospodarczej oznacza, że pewne czynności podejmuje regularnie i w sposób powtarzający się.
- wykonywana we własnym imieniu - oznacza prowadzenie działalności na swoją rzecz, a także zaciąganie zobowiązań we własnym imieniu.

2. Formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej

W obecnej rzeczywistości gospodarczej występuje duża różnorodność form i rodzajów przedsiębiorstw, stąd zachodzi konieczność ich klasyfikacji. Kryterium klasyfikacji mogą być: formy własności, pozycje rynkowe, wielkość przedsiębiorstw, rodzaje prowadzonej działalności.

Ze względu na formę własności przedsiębiorstwa, można wyróżnić następujące typy:

- własność indywidualna (jeden właściciel),
- partnerstwo,
- korporacja,
- spółdzielnia,
- jednostka państwowa.

Jeśli chcemy założyć firmę jako osoba fizyczna, mamy do wyboru kilka rodzajów (form prawnych). Wśród nich są:

- indywidualna działalność gospodarcza (samozatrudnienie),
- spółki prawa cywilnego,
- spółki prawa handlowego: spółki kapitałowe i spółki osobowe.

Należy dobrze przemyśleć, w jakiej formie chcemy prowadzić biznes. Wybór zależy przede wszystkim od tego, czy będziemy go prowadzić samodzielnie, czy ze współnikami. Poszczególne formy działalności różnią się m.in:

- odpowiedzialnością za zobowiązania,
- opodatkowaniem i rodzajem księgowości (i wynikającymi z tego obowiązkami),
- minimalnym kapitałem potrzebnym do założenia firmy,
- formą reprezentacji (czyli tym, kto może reprezentować firmę, np. w sprawach urzędowych),
- urzędem, do którego zgłaszamy działalność i załatwiamy sprawy związane z firmą (np. zgłaszanie zmian).

Niektóre rodzaje działalności wymagają rejestracji w określonej formie prawnej albo zastrzegają daną formę dla osób o określonych kompetencjach. Przykładem może być spółka partnerska, gdzie współnikami (partnerami) mogą być tylko przedstawiciele tzw. wolnych zawodów, np.: adwokata, architekta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, notariusza, radcy prawnego, rzecznika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego, tłumacza przysięgłego itp.

Ograniczenia mogą wynikać również z zakresu prowadzonej działalności. Dla niektórych rodzajów działalności prawo nie przewiduje rejestracji w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), przedsiębiorca musi zarejestrować spółkę w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Czasami ograniczenia idą jeszcze dalej i ustawa określa rodzaj spółki, jaką należy zarejestrować, aby wykonywać daną działalność. Są to jednak sytuacje wyjątkowe i ograniczają się do sektora finansowego, jak np. działalność banków czy towarzystw ubezpieczeniowych.

Temat form prawnych prowadzenia działalności gospodarczej jest bardzo szeroki. W tabeli przedstawione są, w dużym uproszczeniu, mocne i słabe strony wybranych typów przedsiębiorstw.

Mocne i słabe strony wybranych typów przedsiębiorstw

Typy	Mocne strony	Słabe strony
Jeden właściciel	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie mały kapitał początkowy • niewielki zakres regulacji rządowych • kontrola i zarządzanie z „jednej ręki” • cały zysk idzie do właściciela 	<ul style="list-style-type: none"> • nieograniczona odpowiedzialność • brak ciągłości firmy • ograniczone źródła pozyskiwania kapitału • wąska baza zarządzania • ograniczona możliwość ekspansji
Partnerstwo	<ul style="list-style-type: none"> • łatwość tworzenia firmy • małe zapotrzebowanie na kapitał • szersza baza zarządzania niż w firmie „jeden właściciel” • możliwe korzyści podatkowe • nieznaczne regulacje rządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • nieograniczona odpowiedzialność • brak ciągłości firmy • podzielone kompetencje w zarządzaniu • ograniczona baza kapitałowa • problemy z drobnymi partnerami

Źródło: Woś A. [red.], 1996: Agrobiznes. Mikroekonomika, Wyd. Key Text, Tom 2, Warszawa.

Zadaniem osób zarządzających poszczególnymi typami przedsiębiorstw jest dążenie do pełnego wykorzystania ich silnych stron, a jednocześnie ograniczenie oddziaływania stron słabych. Czasem przedsiębiorczość zarządzającego pozwala słabość przekształcić w mocną stronę, albo przynajmniej wiedza o jej istnieniu umożliwia zabezpieczenie się przed jej niekorzystnym wpływem. Taka wiedza może stworzyć nowe szanse rozwojowe przedsiębiorstwa.

Działalność jednoosobowa (samozatrudnienie)

Samozatrudnienie jest najczęściej spotykaną i jednocześnie najprostszą formą prowadzenia działalności gospodarczej przeznaczoną dla osób fizycznych. Jest rejestrowana w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) i można ją zarejestrować przez Internet. Nie wymaga minimalnego kapitału. Księgowość zależy od formy wybranego opodatkowania. Przy opodatkowaniu na zasadach ogólnych (skala podatkowa i podatek liniowy) można prowadzić uproszczoną księgowość (Książka Przychodów i Rozchodów), ale tylko wtedy, gdy w minionym roku przychody nie przekroczyły kwoty 2 mln euro. Przy ryczałcie wymagana jest ewidencja ryczałtu a przy karcie podatkowej nie ma obowiązku prowadzenia księgowości. Przedsiębiorca odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania powstałe w wyniku prowadzenia działalności. Nazwa firmy przedsiębiorcy podana w CEIDG musi zawierać co najmniej imię i nazwi-

ska wnioskodawcy. Możliwe jest dodanie do nazwy firmy innych elementów, np. określających profil działalności. Przedsiębiorca ma wyłączne prawo do reprezentowania swojej działalności. Każdy przedsiębiorca prowadzący działalność jednoosobową jest podatnikiem Podatku dochodowego od osób fizycznych PIT (PIT – ang. Personal Income Tax), może być także podatnikiem VAT.

Przedsiębiorstwa partnerskie

Prowadzone są co najmniej przez dwie osoby. Celem ich działalności jest realizacja prywatnych celów wspólników. Stosunki partnerskie występują w nich wówczas, gdy każdy partner jest w pełni odpowiedzialny za wszystkie zobowiązania pozostałych partnerów w przedsiębiorstwie. Przedsiębiorstwa partnerskie przyjmują najczęściej formę prawną spółki. Spółką określamy związek dwóch lub większej liczby podmiotów (osób fizycznych, osób prawnych), zorganizowanych dla osiągnięcia wspólnego celu, głównie gospodarczego (np. produkcyjnego, handlowego, usługowego).

Spółki możemy klasyfikować według różnych kryteriów formalnych i funkcjonalnych. Najczęściej stosowanym kryterium jest forma prawna, do jakiej daną spółkę można zaliczyć. Według tego kryterium wyróżniamy dwie grupy spółek:

I. Spółki prawa cywilnego - działają na podstawie umowy wspólników, a ich działalność normuje Kodeks cywilny. Możemy tu wyróżnić: spółkę cywilną i spółkę cichą.

II. Spółki prawa handlowego - działają na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych, rejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Zaliczamy tu:

- spółki osobowe:
 - spółka jawna,
 - spółka partnerska,
 - spółka komandytowa,
 - spółka komandytowo-akcyjna,
- spółki kapitałowe:
 - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
 - spółka akcyjna.

Każdy rodzaj spółki ma pewne możliwości i ograniczenia. Decydując się na rozpoczęcie działalności gospodarczej w formie spółki musimy się zastanowić, co chcemy robić i jaką formę organizacyjną ma mieć nasza działalność.

Działalność nierejestrowa

Ustawodawca w 2018 roku wprowadził możliwość prowadzenia tzw. działalności nierejestrowej. Działalność nierejestrowa (nierejestrowana lub „firma na próbę”) to drobna działalność zarobkowa osób fizycznych, która nie jest działalnością gospodarczą i nie wymaga rejestracji firmy. Ustawa Prawo przedsiębiorców reguluje w art. 5 kwestie związane z działalnością nierejestrowaną. Możemy ją prowadzić, jeżeli spełnimy poniższe warunki:

- jesteśmy osobą fizyczną,
- przychody z naszej działalności nie przekraczają w żadnym miesiącu 50 proc. kwoty minimalnego wynagrodzenia (w 2020 r. minimalne wynagrodzenie wynosi 2600 zł brutto, a zatem 50 proc. to 1300 zł brutto),

- nie wykonujemy działalności w ramach spółki cywilnej,
- nie prowadzimy działalności regulowanej, czyli takiej, która wymaga zezwoleń lub koncesji,
- w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywaliśmy działalności gospodarczej.

Jeżeli w trakcie korzystania z działalności nierejestrowanej dokonana zostanie rejestracja działalności w CEIDG, wówczas działalność ta staje się działalnością gospodarczą z dniem określonym we wniosku.

Z tytułu prowadzenia działalności nierejestrowanej nie ma obowiązku odprowadzania jakichkolwiek składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), zarówno społecznych, jak i zdrowotnych. Nie podlega bowiem ona obowiązkowi rejestracyjnemu. Osoba prowadząca tego typu działalność nie dokonuje rejestracji do ubezpieczeń ani nie składa żadnych deklaracji ZUS.

Prowadzenie działalności nierejestrowanej nie zwalnia z obowiązku odprowadzania podatku dochodowego z tytułu osiąganych dochodów. Przychody z tego tytułu nie są bowiem zwolnione od podatku. Niemniej jednak w związku z tym, iż działalność ta nie jest działalnością gospodarczą, osoba ją prowadząca nie odprowadza okresowych (miesięcznych lub kwartalnych) zaliczek na podatek dochodowy. Osiągnięte przychody oraz poniesione koszty uzyskania przychodów z tytułu prowadzenia działalności nierejestrowanej podatnik wykazuje w zeznaniu rocznym PIT-36 w specjalnie przeznaczonym do tego celu wierszu 9: „Działalność nierejestrowana, określona w art. 20 ust. 1ba ustawy”. Przychody te są bowiem opodatkowane według skali podatkowej (17%, 32%).

Fot. Anna Matyszczak - MODR Oddział Siedlce

W kwestii dokumentowania sprzedaży, nawet w przypadku działalności nierejestrowanej, należy odnieść się do definicji działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o VAT. Zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych. W kwestii wyżej przytoczonej definicji działalności gospodarczej ustawy o VAT należy zwrócić również uwagę na definicję podatnika, którą określa art. 15 ust. 1 ustawy o VAT. Zgodnie z jego treścią „Podatnikami są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne, wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 2, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności”.

W przypadku gdy osoba prowadząca działalność nierejestrowaną dokonuje sprzedaży na rzecz osób prywatnych oraz rolników ryczałtowych, należy ustalić, czy w tym przypadku nie jest wymagane posiadanie kasy fiskalnej i rejestrowania na niej tych transakcji. Natomiast gdy osoba prowadząca działalność nierejestrowaną korzysta ze zwolnienia z kasy fiskalnej, sprzedaż na rzecz osób prywatnych lub rolników ryczałtowych można ujmować w ewidencji sprzedaży bezrachunkowej. W przypadku współpracy z firmami sprzedaż należy udokumentować fakturą - fakturą bez VAT w przypadku podmiotów zwolnionych z VAT, fakturą VAT w przypadku podatników VAT. Natomiast gdy nabywcą jest osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej, tutaj co do zasady istnieje obowiązek wystawienia faktury tylko na wyraźną prośbę nabywcy. Jednak ze względów praktycznych mimo zwolnienia z kasy fiskalnej można całą sprzedaż dokumentować fakturami, nawet mimo braku wyraźnej prośby nabywcy.

Osoby prowadzące działalność nierejestrowaną co do zasady mogą korzystać ze zwolnienia z VAT, np. ze względu na limit obrotów. Korzystając ze zwolnienia z VAT ze względu na limit, podatnik dokumentuje swoją sprzedaż poprzez wystawienie faktury bez VAT. Zakres danych tego typu dokumentu określa § 3 pkt 1 oraz 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 13 grudnia 2013 roku w sprawie wystawiania faktur. Faktura bez VAT powinna zawierać takie dane, jak:

- datę wystawienia,
- numer kolejny,
- imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług oraz ich adresy,
- nazwę (rodzaj) towaru lub usługi,
- miarę i ilość (liczbę) dostarczonych towarów lub zakres wykonanych usług,
- cenę jednostkową towaru lub usługi,
- kwotę należności ogółem.

Korzystając ze zwolnienia z VAT, dodatkowo osoba prowadząca działalność nierejestrowaną w oparciu o art. 109 ust. 1 ustawy o VAT powinna prowadzić uproszczony rejestr sprzedaży. Do jego podstawowych elementów należy zaliczyć:

- liczbę porządkową,
- datę sprzedaży,
- numer dokumentu sprzedaży,

- wartość sprzedaży,
- wartość sprzedaży narastająco.

Ewidencję taką można również wzbogacić o dane kontrahenta. Dodatkowo może być ona prowadzona w formie papierowej.

Osoba prowadząca działalność nierejestrowaną, która nie może korzystać ze zwolnienia z VAT (tj. wykonuje typ działalności bezwzględnie zobowiązujący ją do bycia czynnym podatnikiem VAT lub przekroczyła limit obrotów), sprzedaż dokumentuje co do zasady fakturami VAT.

Dodatkowo należy podkreślić, iż czynny podatnik VAT zobligowany jest do: prowadzenia rejestrów VAT sprzedaży oraz zakupów, a także składania deklaracji VAT za okresy miesięczne w formie elektronicznej.

Co ważne, aby prawidłowo dokonać rozliczeń w zakresie podatku VAT, należy posiadać NIP. W przypadku gdy osoba prowadząca działalność nierejestrowaną nie posiada NIP-u, powinna wystąpić o jego przyznanie, składając w urzędzie druk NIP-2.

Podsumowując, działalność nierejestrowana to wiele zalet, wśród których można wymienić przede wszystkim brak konieczności:

- zgłaszania działalności w CEIDG, Urzędzie Skarbowym czy GUS,
- opłacania okresowych zaliczek na podatek dochodowy,
- prowadzenia księgowości (osoba prowadząca działalność nierejestrowaną prowadzi uproszczoną ewidencję sprzedaży),
- opłacania składek ZUS oraz składania deklaracji ZUS.

3. Formy opodatkowania działalności gospodarczej

Zakładając własną działalność gospodarczą podczas jej rejestracji na druku CEIDG-1 należy wskazać odpowiednią formę opodatkowania. Wybór formy opodatkowania należy do przedsiębiorcy, który podczas wyboru musi kierować się nie tylko rachunkiem ekonomicznym, ale także rodzajem wykonywanej działalności. Polskie regulacje prawne wyróżniają cztery podstawowe formy opodatkowania działalności. Podstawową jest skala podatkowa (zasady ogólne), stanowiąca formę opodatkowania przychodów z działalności, ale także przychodów uzyskiwanych w ramach stosunku pracy, umów cywilnoprawnych lub świadczeń uzyskiwanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (zasiłki, renty czy emerytury). Kolejną równie często wybieraną formą opodatkowania jest podatek liniowy, stanowiący korzystną alternatywę dla bardziej majątnych przedsiębiorców, z uwagi na stałą stawkę podatku dochodowego. Przedsiębiorcy ponadto mogą skorzystać ze zryczałtowanych form opodatkowania, do jakich zalicza się kartę podatkową oraz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

Zasady ogólne – skala podatkowa

Zasady ogólne - jest to najczęściej stosowana przez przedsiębiorców forma opodatkowania. Polega na opodatkowaniu dochodu (a nie przychodu) według dwustopniowej skali.

Dochód = Przychód z działalności gospodarczej - Koszty uzyskania przychodu

Skala podatkowa obowiązująca w 2020 r. (zgodnie z art. 27 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych):

Podstawa obliczenia podatku (zł)		Podatek wynosi*	
PONAD	DO		
	85528 zł	17%	
85528 zł		14539 zł 76 gr + 32% nadwyżki ponad 85528 zł	minus kwota zmniejszająca podatek

* wysokość podatku należy sprawdzać w każdym roku najlepiej na stronie internetowej Ministerstwa Finansów (www.podatki.gov.pl)

Kwota zmniejszająca podatek jest uzależniona od wysokości uzyskanego dochodu i w 2020 r. wynosi:

- 1360 zł – dla podstawy obliczenia podatku, która nie przekracza kwoty 8000 zł,
- 1360 zł pomniejszone o kwotę obliczoną według wzoru:
 $834 \text{ zł } 88 \text{ gr} \times (\text{podstawa obliczenia podatku} - 8000 \text{ zł}) \div 5000 \text{ zł}$
 - dla podstawy obliczenia podatku wyższej od 8000 zł i nieprzekraczającej kwoty 13000 zł,
- 525 zł 12 gr – dla podstawy obliczenia podatku wyższej od 13000 zł i nieprzekraczającej kwoty 85528 zł,
- 525 zł 12 gr pomniejszone o kwotę obliczoną według wzoru:
 $525 \text{ zł } 12 \text{ gr} \times (\text{podstawa obliczenia podatku} - 85528 \text{ zł}) \div 41472 \text{ zł}$
 - dla podstawy obliczenia podatku wyższej od 85528 zł i nieprzekraczającej kwoty 127000 zł.

Fot. Maria Sudnik - MODR Oddział Siedlce

W przypadku skorzystania ze skali podatkowej, podatnik jest obowiązany prowadzić księgę przychodów i rozchodów, w której ewidencjonuje swoje przychody i rozchody. Ponadto na koniec roku podatkowego należy sporządzać spis z natury, wykazując w nim m.in. nabyte towary oraz materiały.

Skalę podatkową jako formę opodatkowania przedsiębiorcy mogą wybrać podczas rejestracji działalności gospodarczej na druku CEIDG-1 (pole 18). Natomiast przedsiębiorcy, którzy do tej pory opodatkowywali osiągnięte przez siebie dochody w inny sposób (podatek liniowy, ryczałt), mogą zmienić formę opodatkowania na zasady ogólne, począwszy od 20 dnia następującego po miesiącu, w którym przedsiębiorca osiągnął pierwszy przychód w nowym roku podatkowym, a w przypadku zmiany z karty podatkowej - w terminie do 20 stycznia. Zmianę należy zgłosić poprzez pisemne oświadczenie do naczelnika właściwego urzędu skarbowego lub poprzez zmianę w formularzu CEIDG-1.

W sytuacji gdy przedsiębiorca opodatkowany według skali nie chce dokonywać zmiany formy opodatkowania, wówczas nie musi informować o tym naczelnika US. Niezłożenie informacji dotyczącej zmiany formy opodatkowania jest równoznaczne z chęcią jej dalszego stosowania.

Zaliczki na podatek dochodowy przy opodatkowaniu na zasadach ogólnych należy płacić w okresach miesięcznych lub kwartalnych. Przy czym kwartalny sposób rozliczeń przysługuje jedynie tzw. małym podatnikom, tj. podatnikom, u których sprzedaż w ciągu jednego roku podatkowego nie przekracza wartości 2 mln euro (w 2020 roku 8747000 zł) oraz przedsiębiorcom rozpoczynającym działalność gospodarczą. Zaliczki należy obliczyć i wpłacić na konto odpowiedniego Urzędu Skarbowego (od 2020 roku na indywidualny mikrorachunek podatkowy) w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po okresie rozliczeniowym (odpowiednio miesiącu lub kwartału). Co ważne, w przypadku okresowych rozliczeń z tytułu podatku dochodowego podatnik nie składa żadnych miesięcznych czy kwartalnych deklaracji.

Po zakończeniu roku podatkowego podatnik opodatkowany na zasadach ogólnych składa w odpowiednim urzędzie skarbowym zeznanie roczne PIT-36. Ostatecznym terminem na dokonanie tego obowiązku jest 30 kwietnia kolejnego roku podatkowego.

Zalety:

- prawo do skorzystania z ulg podatkowych,
- prawo do wspólnego rozliczenia z małżonkiem,
- prawo do rozliczenia jako osoba samotnie wychowująca dziecko,
- możliwość skorzystania z kredytu podatkowego,
- prawo do pomniejszenia osiągniętych przychodów o poniesione koszty uzyskania przychodów,
- prawo do rozliczenia wszystkich przychodów opodatkowanych skalą podatkową na jednym zeznaniu rocznym.

Wady:

- po przekroczeniu dochodu 85528 zł przedsiębiorca jest zmuszony do zapłaty podatku dochodowego wg stawki 32%,
- obowiązek prowadzenia Podatkowej Księgi Przychodów i Rozchodów,
- więcej formalności związanych z dokumentacją firmową.

Podatek liniowy

Wybierając podatek liniowy przedsiębiorca opodatkowuje dochód (przychody - koszty) jedną stawką podatku - 19% bez względu na jego wysokość. Ta forma opodatkowania wymaga również prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów.

Podatek liniowy, jako formę opodatkowania, przedsiębiorcy mogą wybrać podczas rejestracji działalności gospodarczej na druku CEIDG-1 (pole 18). Natomiast ci, którzy do tej pory korzystali z innej formy opodatkowania, mogą ją zmienić na podatek liniowy. W tym celu do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym osiągnięto pierwszy przychód w roku podatkowym, a w przypadku zmiany z karty podatkowej - w terminie do 20 stycznia należy złożyć pisemne oświadczenie o zmianie do naczelnika właściwego Urzędu Skarbowego albo aktualizację CEIDG-1. W sytuacji gdy przedsiębiorca opodatkowany podatkiem liniowym nie wyraża chęci zmiany formy opodatkowania na inną, wówczas nie musi informować o tym naczelnika Urzędu Skarbowego.

Zaliczki na podatek dochodowy, podobnie jak w przypadku skali podatkowej, przy opodatkowaniu podatkiem liniowym należy płacić miesięcznie lub kwartalnie. Podobnie też kwartalny sposób rozliczeń przysługuje tylko tzw. małym podatnikom, u których sprzedaż w ciągu jednego roku podatkowego nie przekracza wartości 2 mln euro oraz przedsiębiorcom rozpoczynającym działalność gospodarczą. Terminy i zasady wpłat zaliczek również są takie same jak w przypadku skali podatkowej.

Po zakończeniu roku podatkowego podatnik opodatkowany podatkiem liniowym składa w Urzędzie Skarbowym zeznanie roczne PIT-36L. Deklarację należy dostarczyć do urzędu do 30 kwietnia roku następnego za rok poprzedni.

Zalety:

- jedna stawka podatku, bez względu na wysokość osiąganego dochodu,
- w tej formie nie łączy się dochodów uzyskanych z różnych źródeł, co oznacza, że dochody opodatkowane liniowo nie będą miały wpływu na podwyższenie stawki podatku od dochodów, które są opodatkowane wg skali podatkowej (z 17% na 32%),
- sposób wyliczenia podatku jest łatwiejszy, ponieważ nie trzeba pamiętać o skali podatkowej (stała jest stawka - 19%) oraz o kwocie zmniejszającej podatek,
- możliwość odliczenia od przychodu poniesionych kosztów podatkowych.

Wady:

- brak prawa do skorzystania z większości ulg podatkowych,
- brak prawa do kredytu podatkowego,
- brak prawa do wspólnego rozliczenia z małżonkiem,
- brak prawa do wspólnego rozliczenia z dzieckiem, jako osoba samotnie wychowująca dziecko,
- brak kwoty wolnej od podatku.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jest dość specyficzną formą opodatkowania. W przypadku ryczałtu przedsiębiorca nie może pomniejszyć osiąganych przychodów o poniesione koszty. Tę niedogodność mają mu rekompensować stosunkowo niskie stawki ryczałtu - 2%, 3%, 5,5%, 8,5%, 10%, 12,5%, 17% oraz 20%, w zależności od rodzaju wykonywanej działalności gospodarczej.

Stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne)

Stawka ryczałtu	Rodzaj działalności
2,0%	od przychodów ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, które pochodzą z własnej uprawy, hodowli lub chowu (z wyjątkami wskazanymi w art. 20 ust. 1c ustawy PIT)
3,0%	od przychodów m.in. z działalności usługowej w zakresie handlu oraz z działalności gastronomicznej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu, z odsetek od środków na rachunkach bankowych utrzymywanych w związku z wykonywaną działalnością gospodarczą
5,5%	od przychodów m.in. z działalności wytwórczej, robót budowlanych
8,5%	od przychodów m.in. z działalności usługowej, w tym od przychodów z działalności gastronomicznej w zakresie sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% oraz od przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze do kwoty 100 000 zł
12,5%	od przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze od nadwyżki ponad 100 000 zł
17%	od przychodów ze świadczenia niektórych usług niematerialnych m.in. pośrednictwa w handlu hurtowym, hoteli, wynajmu samochodów osobowych
20%	od przychodów osiąganych w zakresie wolnych zawodów

Jednak z formy opodatkowania, jaką jest ryczałt, nie może skorzystać każdy przedsiębiorca. Ryczałt jest przeznaczony dla osób fizycznych uzyskujących przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym spółki cywilne osób fizycznych oraz spółki jawne osób fizycznych, które w roku poprzedzającym rok podatkowy:

- uzyskały przychody z tej działalności, prowadzonej wyłącznie samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej 250000 euro (w 2020 limit ten wynosi 1093350 zł),
- uzyskały przychody wyłącznie z działalności prowadzonej w formie spółki, a suma przychodów wspólników spółki z tej działalności nie przekroczyła kwoty 250000 euro.

Ta forma opodatkowania jest przeznaczona także dla osób rozpoczynających działalność w danym roku podatkowym, które nie korzystają z opodatkowania w formie karty podatkowej - bez względu na wysokość osiąganych przychodów. Dodatkowo ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym wymienia katalog działalności, które bezwzględnie nie mogą opodatkować swoich przychodów ryczałtem (art. 8 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym).

Ryczałt jako formę opodatkowania można wybrać podczas rejestracji działalności gospodarczej na druku CEIDG-1 (pole 18). Natomiast przedsiębiorcy, którzy do tej pory korzystali z innej formy opodatkowania, mogą ją zmienić na ryczałt. W tym celu do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym podatnik osiągnął pierwszy przychód, a w przypadku zmiany z karty podatkowej - w terminie do 20 stycznia w roku podatkowym, należy przygotować i złożyć w US pisemne oświadczenie lub aktualizację CEIDG-1. W sytuacji gdy przedsiębiorca opodatkowany ryczałtem chce korzystać z tej formy opodatkowania w kolejnym roku podatkowym, nie musi informować o tym US.

Podatek dochodowy w przypadku opodatkowania ryczałtem przedsiębiorca powinien wpłacać, tak jak w przypadku dwóch poprzednich form opodatkowania, miesięcznie lub kwartalnie. W przypadku rozliczenia miesięcznego zaliczkę należy obliczyć i wpłacić na konto Urzędu Skarbowego do 20 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni. Przy czym termin zapłaty podatku za grudzień jest nieco dłuższy, bo podatek ten można opłacić przed upływem terminu złożenia zeznania rocznego PIT-28, tj. do końca lutego roku następującego po roku, którego dotyczy deklaracja. Natomiast rozliczenie kwartalne nie jest dostępne dla każdego podatnika. Mogą skorzystać z niego jedynie ci przedsiębiorcy, u których otrzymane przychody z działalności prowadzonej samodzielnie albo przychody spółki w roku poprzedzającym rok podatkowy nie przekroczyły kwoty stanowiącej równowartość 25000 euro (w 2020 to 109335 zł). Wówczas zaliczkę należy obliczyć i wpłacić na konto urzędu do 20 dnia miesiąca następującego po danym kwartale. Tak samo, jak w przypadku zaliczek miesięcznych, wyjątek stanowi zaliczka za IV kwartał oraz grudzień, którą należy naliczyć i opłacić do końca lutego kolejnego roku, wraz z zeznaniem rocznym.

Podatnik opodatkowany ryczałtem jest zobligowany do prowadzenia ewidencji przychodów oraz:

- sporządzenia spisu z natury, m.in. w przypadku zmiany wspólnika a także na dzień likwidacji działalności,
- posiadania i przechowywania dowodów zakupu,
- prowadzenia wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- sporządzanie wykazu składników majątku w przypadku przekształcenia przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną w jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

Karta podatkowa

Podatnik ma prawo wybrać tę formę opodatkowania pod warunkiem, że działalność, jaką będzie wykonywał, została określona w art. 23 ust. 1 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym (np. usługi rozrywkowe, opieka domowa nad dziećmi i osobami chorymi itp.). Wysokość podatku, jaki należy opłacać z tytułu karty podatkowej, jest ustalana w decyzji wydawanej przez naczelnika urzędu skarbowego na podstawie obowiązujących w danym roku stawek.

Karta podatkowa jest zryczałtowaną formą opodatkowania. Wartość wpłaconego na konto Urzędu Skarbowego podatku nie odzwierciedla w żaden sposób osiąganych przez podmiot przychodów. Co ważne, stawka karty podatkowej zależy od kilku czynników, takich jak np.:

- rodzaj wykonywanych usług,

- wielkość zatrudnienia,
- wielkość (liczba ludności) miejscowości, w której działalność jest prowadzona,
- rozmiar prowadzonej działalności.

Rozpoczęcie działalności w trakcie roku podatkowego zobowiązuje przedsiębiorcę do złożenia stosownego wniosku o zastosowanie karty podatkowej jeszcze przed rozpoczęciem działalności. Odpowiednim do tego będzie urząd skarbowy właściwy dla miejsca zamieszkania podatnika oraz druk PIT-16. Co ważne, podatnik może dołączyć go do wniosku o wpis do CEIDG-1.

W sytuacji gdy podatnik, który uprzednio korzystał z formy opodatkowania, jaką jest karta podatkowa i do dnia 20 stycznia nie dokonał wyboru innej formy opodatkowania, uznaje się to za równoznaczne ze stosowaniem tej formy w kolejnym roku. Przedsiębiorca chcący zmienić formę opodatkowania na kartę podatkową, musi zgłosić ten fakt do dnia 20 stycznia roku podatkowego na formularzu PIT-16.

Podatnicy wybierający kartę podatkową nie mają obowiązku prowadzenia książki przychodów i rozchodów. Jednak są zobowiązani do:

- wydawania rachunków i faktur na żądanie klienta;
- prowadzenia ewidencji zatrudnienia (o ile zatrudniają pracowników);
- rozliczania zaliczek na podatek oraz składek ZUS od przychodów zatrudnionych pracowników;
- płacenia podatku w formie karty podatkowej do 7 dnia następnego miesiąca za miesiąc poprzedni (za grudzień podatek należy wpłacić do 28 grudnia);
- złożenia na formularzu PIT-16A do 31 stycznia rocznej deklaracji za poprzedni rok podatkowy o wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne, zapłaconej i odliczonej od karty w danym roku;

- informowania o wszelkich zmianach np. stanu zatrudnienia;
- sporządzania wykazu składników majątku w przypadku likwidacji działalności gospodarczej.

Zalety:

- niska i jednolita wartość podatku płatnego okresowo,
- opłacana niezależnie od osiągniętych przychodów,
- brak obowiązku prowadzenia książki przychodów i rozchodów.

Wady:

- od przychodów nie można odliczyć kosztów uzyskania przychodów,
- możliwość odliczenia wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne (7,75%).

Podatek VAT

W przypadku osób fizycznych organem skarbowym właściwym dla potrzeb podatku VAT jest naczelnik Urzędu Skarbowego, właściwy ze względu na miejsce wykonywania czynności podlegających opodatkowaniu podatkiem VAT. Jeżeli czynności te wykonywane są na terenie działania dwóch lub więcej Urzędów Skarbowych, naczelnik urzędu skarbowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania podatnika.

Zakładając działalność gospodarczą przyszły przedsiębiorca musi podjąć decyzję o tym, czy zostanie czynnym podatnikiem VAT, czy też będzie korzystał w tym zakresie ze zwolnienia. Z art. 113 ust. 1 ustawy o VAT wynika, że przedsiębiorca może korzystać ze zwolnienia z VAT ze względu na limit obrotów - 200000 zł. W przypadku podmiotów rozpoczynających działalność w trakcie roku podatkowego limit ten ustala się w sposób proporcjonalny.

Ze zwolnienia podmiotowego z VAT nie mogą skorzystać m.in. podatnicy:

- dokonujący dostawy nowych środków transportu,
- dokonujący dostawy terenów budowlanych,
- świadczący usługi prawnicze,
- świadczący usługi jubilerskie.

Kwestię tę reguluje art. 113 ust. 13 ustawy o VAT.

Poza zwolnieniem podmiotowym z VAT można wyróżnić zwolnienia przedmiotowe regulowane m.in. w art. 43 ust. 1 ustawy o VAT oraz przepisami wydanymi na podstawie art. 82 ust. 3 ustawy. Wśród najpopularniejszych można wymienić:

- powszechne usługi pocztowe świadczone przez operatora obowiązwanego do świadczenia takich usług oraz dostawę towarów ściśle z tymi usługami związaną;
- usługi w zakresie opieki medycznej, służące profilaktyce, zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia, oraz dostawę towarów i świadczenie usług ściśle z tymi usługami związane, wykonywane w ramach działalności leczniczej przez podmioty lecznicze;
- usługi transportu sanitarnego;
- usługi nauczania języków obcych;
- usługi w zakresie wynajmowania lub wdzierżawiania nieruchomości o charakterze mieszkalnym lub części nieruchomości, na własny rachunek, wyłącznie na cele mieszkaniowe;

- usługi ubezpieczeniowe, usługi reasekuracyjne i usługi pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, a także usługi świadczone przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek, z wyłączeniem zbywania praw nabytych w związku z wykonywaniem umów ubezpieczenia i umów reasekuracji.

Jeżeli przyszły przedsiębiorca zamierza prowadzić działalność regulowaną tymi dwoma przepisami, wówczas nie dokonuje rejestracji dla celów VAT. Natomiast podmiot, który nie świadczy wyżej wymienionych usług, co do zasady może skorzystać ze zwolnienia podmiotowego VAT. Wówczas również nie ma obowiązku dokonywania rejestracji dla celów VAT. Z kolei gdy przedsiębiorca nie chce lub nie może skorzystać ze zwolnienia podmiotowego, powinien zarejestrować się jako czynny podatnik VAT. W tym celu powinien wypełnić druk VAT-R i złożyć go w Urzędzie Skarbowym. Co ważne, z tytułu rejestracji przedsiębiorca nie ponosi żadnych dodatkowych kosztów.

Kiedy warto być czynnym podatnikiem VAT:

- gdy dokonuje się sprzedaży przede wszystkim dla podmiotów, które również są czynnymi podatnikami VAT;
- gdy sprzedaż będzie opodatkowana stawką poniżej 23% VAT, a zakupy stawką 23%;
- gdy planujemy duże inwestycje - nadwyżka naliczonego VAT (od zakupów) zostanie wówczas zwrócona i może stanowić źródło poprawy sytuacji finansowej firmy.

Kiedy warto korzystać ze zwolnienia z VAT:

- gdy dokonuje się sprzedaży przede wszystkim na rzecz podmiotów niebędących VAT-owcami, np. handel detaliczny;
- gdy przedsiębiorca nie planuje dokonywać znacznych wydatków.

Czynni podatnicy VAT są zobowiązani do składania okresowych jednolitych plików kontrolnych:

- JPK_V7M przypadku rozliczeń miesięcznych;
- JPK_V7K w przypadku rozliczeń kwartalnych.

Co ważne, bez względu na częstotliwość rozliczania VAT (miesięcznie lub kwartalnie) plik JPK_V7 składa się w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy.

4. Rozpoczęcie działalności gospodarczej krok po kroku

Obecnie zakładanie działalności gospodarczej jest stosunkowo proste. Nie musimy już w tym celu odwiedzać szeregu instytucji, w których trzeba złożyć lub wypełnić dokumenty. Większość czynności możemy wykonać przez Internet.

Założenie firmy najlepiej zacząć od strony internetowej Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, która jest elektronicznym rejestrem przedsiębiorców działających w Polsce. Na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju firma.gov.pl wypełniamy formularz CEIDG-1. Formularz ten możemy też wypełnić, wydrukować i złożyć osobiście w Urzędzie Miasta lub Gminy albo listem poleconym (poświadczonym notarialnie). W tym przypadku odchodzi nam problem podpisu, który składamy na formularzu dostarczonym do urzędu.

Szybszą i łatwiejszą opcją jest jednak złożenie formularza przez stronę ministerstwa. Wypełniając przez Internet formularz CEIDG-1 będziemy musieli go podpisać. Mamy do wyboru:

- opatrzenie formularza podpisem elektronicznym, jeśli taki posiadamy,
- wyrobienie Profilu Zaufanego i podpisanie nim formularza.

Dobłą opcją jest Profil Zaufany. Profil Zaufany należy jednorazowo potwierdzić osobiście w „punkcie potwierdzenia”, którym jest zazwyczaj najbliższy Urząd Skarbowy. Możemy go założyć na platformie ePUAP (<http://epuap.gov.pl>). Taką usługę oferują również banki bez wychodzenia z domu. Podpisujemy go wówczas SMS-em lub aplikacją (tak jak autoryzujemy przelewy). Profil Zaufany daje nam na przyszłość możliwość wielokrotnego wysyłania i aktualizowania wszystkich dostępnych formularzy bez wychodzenia z domu.

Na formularzu CEIDG-1 zgłaszamy również wszelkie zmiany danych. Na ten obowiązek posiadamy 7 dni od ich zaistnienia. Jeżeli rejestrując firmę nie posiadamy jeszcze NIP-u, to po jego otrzymaniu nie musimy aktualizować danych w systemie CEIDG, bo pojawia się on tam automatycznie.

Formularz CEIDG w większości pozycji jest intuicyjny i prosty do wypełnienia. Dla osób, które mają obawy, że sobie nie poradzą, w Internecie istnieje wiele stron z instrukcjami, jak to zrobić (np. <https://www.mala-firma.pl/dla-poczatkujacych/jak-wypelnic-druk/463-ceidg-1>). Są to praktyczne instrukcje opisujące kolejne pola formularza rejestrującego działalność gospodarczą.

W formularzu CEIDG-1 należy podać m.in. rodzaj działalności. W tym celu stworzona została Polska Klasyfikacja Działalności (PKD), która zawiera spis czynności, jakie może wykonywać przedsiębiorstwo. Do formularza CEIDG wpisuje się jedynie numery wybranych czynności. Obowiązuje limit 10 numerów PKD, które podajemy do rejestru. Kody PKD możemy znaleźć na stronie <https://www.biznes.gov.pl/pl/tabela-pkd>.

Wypełniając formularz wybieramy również formę opodatkowania podatkiem dochodowym, o którym była mowa już wcześniej (zobacz rozdział 3. Formy opodatkowania działalności gospodarczej).

W formularzu CEIDG należy również wskazać, kto będzie prowadził dokumentację finansową firmy. Jeśli w momencie wypełniania wniosku nie wiemy jeszcze, z jakim biurem księgowym będziemy współpracować, to wybieramy opcję samodzielnego prowadzenia dokumentacji, a później nasz wpis aktualizujemy (podając dane biura księgowego).

W praktyce mamy do wyboru jedną z dwóch opcji: księgowość tradycyjną lub księgowość internetową. Księgowość przez Internet jest wygodna w przypadku jednoosobowych firm, niezatrudniających pracowników i korzystna przy dużej liczbie faktur, bo opłata jest stała, niezależnie od liczby dokumentów. Oprócz swojej podstawowej funkcji portal ten jest jednocześnie programem do fakturowania, prowadzenia magazynu i wielu innych rzeczy. Tworzy również wszelkie ewidencje i deklaracje podatkowe, w tym Jednolity Plik Kontrolny, a nawet wysyła je przez Internet do urzędów.

Tradycyjne biuro księgowe będzie przydatne przy bardziej rozbudowanych projektach, gdy np. zatrudniamy pracowników. Prawo pracy i rozliczenia wynagrodzeń to osobna działka i prowadzenie księgowości w takich przypadkach jest trudniejsze.

Kolejna kwestia dotyczy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Przedsiębiorca w ZUS-ie występuje w podwójnej roli: jest płatnikiem, czyli osobą wpłacającą składki (za siebie samego i swoich pracowników) oraz jest ubezpieczony (jakby na równi ze swoimi pracownikami).

Do ZUS-u składamy jeden z dwóch podstawowych dokumentów:

- ZZA – rejestracja tylko do składki zdrowotnej: jak chce się skorzystać z „ulgi na start” lub jak jest się jednocześnie zatrudnionym na umowę o pracę z wynagrodzeniem powyżej minimalnej pensji krajowej.
- ZUA – rejestracja do wszystkich składek: w pozostałych sytuacjach (w tym również rejestracja do „małego ZUS-u”).

Jeśli chcemy zgłosić członka rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, to wypełniamy także formularz ZCNA.

Druki te można wypełnić w momencie zakładania działalności, jako dodatkowy formularz wysyłany i podpisywany wraz z CEIDG. Jeśli tego nie zrobimy w ten sposób, to mamy wówczas 7 dni od daty rozpoczęcia działalności na dostarczenie do ZUS-u dokumentów ZUA lub ZZA na ich papierowych formularzach (możliwa jest również wysyłka pocztowa).

Pełny wymiar składek na ZUS jest dosyć dużą kwotą - szczególnie dla początkujących przedsiębiorców, którzy jeszcze nie notują przychodów. Dlatego istnieje szereg ulg, które pomniejszają wysokość opłacanych składek w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej. Są nimi przede wszystkim tzw. ulga na start i mały ZUS (więcej na ten temat w rozdziale 5. Ubezpieczenie społeczne rolnika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą).

Do prowadzenia działalności gospodarczej potrzebny jest nam Numer Identyfikacji Podatkowej (NIP). Jeśli mamy już nadany ten numer, to pozostaje on niezmienny. Nasz osobisty numer staje się numerem firmy w momencie jej powstania. Jeżeli dotąd

nie posiadaliśmy NIP-u, to zostanie on nadany przy realizacji przez Ministerstwo naszego wniosku o założenie firmy. Aby go poznać, najprościej jest wyszukać swój wpis korzystając z wyszukiwarki przedsiębiorców. Każdy wpis powinien tam pojawić się najpóźniej w 3 dni od podpisania wniosku CEIDG, a najczęściej jest już następnego dnia.

W formularzu CEIDG informujemy Urząd Skarbowy o wybranej formie opodatkowania oraz rodzaju prowadzonej dokumentacji księgowej. Musimy jeszcze zdecydować, czy chcemy być czynnym podatnikiem VAT. Jeśli nie, to urzędu nie musimy już odwiedzać. W przeciwnym wypadku należy złożyć dokument o nazwie VAT-R. Trzeba pamiętać, że VAT jest to podatek od dóbr i usług i jest tak skonstruowany, że obciąża klienta, a firma jedynie go przekazuje na konto skarbowki (więcej na ten temat w rozdziale 3. Formy opodatkowania działalności gospodarczej).

Do dopełnienia wszystkich formalności pozostają jeszcze dwie kwestie: pieczętka i rachunek firmowy. Obecnie nie istnieje żaden wymóg prawny nakazujący przedsiębiorcy wyrobienie pieczętki firmowej. Jednak jej posiadanie często okazuje się przydatne. Uzyskanie pieczętki nie stanowi wielkiego trudu ani kosztu, więc warto ją mieć. Na większości urzędowych druków i deklaracji znajduje się pole na pieczętkę, lecz jej użycie nie jest obowiązkowe. Można jej także używać przy fakturach i na umowach handlowych, lecz również nie trzeba. Na pieczętce powinny się znaleźć następujące informacje: pełna nazwa firmy (wraz z imieniem i nazwiskiem przedsiębiorcy), adres siedziby, REGON i NIP. Może być też numer telefonu, faksu oraz e-mail.

Jeśli chodzi o rachunek firmowy, to teoretycznie żaden przepis bezpośrednio nie nakazuje zakładania odrębnych rachunków bankowych dla działalności. Przedsiębiorca

może korzystać z konta prywatnego. Jednak jest kilka kwestii, które powodują, że firma powinna taki rachunek posiadać. Pierwszą z nich jest zwrot podatku z Urzędu Skarbowego. Zwrot podatku następuje na konto podane w CEIDG. Jeśli podamy tam konto prywatne, to urząd może je uznać za konto firmowe i w razie potrzeby skontrolować. W najlepszym wypadku pracownicy fiskusa dowiedzą się, gdzie robiliśmy prywatne zakupy. W trochę gorszej sytuacji mogą np. uznać prywatne przychody ze sprzedaży niepotrzebnych przedmiotów – za przychód z działalności. Posiadanie osobnego konta firmowego wprowadza porządek w tym zakresie. Od razu wiadomo, który przychód jest firmowy. Ponadto istnieje obowiązek korzystania z firmowego rachunku w obrocie między firmami, gdy wartość transakcji wynosi więcej niż 15000 złotych. Nie zadziała przy tym podzielenie płatności na mniejsze transze. Z prawnego punktu widzenia istotna jest suma transakcji. Możliwe jest też, że bank zerwie umowę na konto osobiste, gdy będzie ono wykorzystywane w działalności. Chociaż w praktyce zdarza się to niezwykle rzadko, to umowy na konta osobiste zawierają zakaz wykorzystywania ich w ramach działalności gospodarczej.

Najważniejszym argumentem za założeniem konta firmowego jest split payment, czyli mechanizm podzielonej płatności. Nowe regulacje wymuszają na bankach prowadzenie subkont dla podatku VAT, ale tylko na rachunkach firmowych. Na koncie osobistym subkonta VAT nie otrzymamy. Co się stanie, gdy klient zapłaci z użyciem płatności podzielonej na konto osobiste, które nie posiada rachunku VAT? Otóż przelew zostanie zwrócony do nadawcy. Aby otrzymać przelew od klienta, który stosuje split payment, przedsiębiorstwo musi posiadać rachunek firmowy.

Podobnie w przypadku tzw. białej listy podatników VAT. Trafiają na nią informacje o czynnych podatnikach VAT wraz z ich numerami kont bankowych (dane pobierane z CEIDG). Biała lista podatników VAT daje możliwość szybkiego sprawdzenia kontrahenta, czy jest płatnikiem oraz czy ktoś (np. podszywając się pod niego) nie podał złego numeru konta. Oczywiście trafiają na nią tylko rachunki firmowe. Bez konta firmowego nasz biznes nie trafi na białą listę, a nasza nieobecność na niej może skutecznie zniechęcić kontrahentów do przelewania nam pieniędzy.

W każdym razie udając się do banku lub wypełniając formularz on-line należy posiadać: dowód osobisty, tzw. oryginał wpisu do ewidencji działalności gospodarczej (w praktyce jest to wydruk z systemu CEIDG). Po założeniu firmowego konta bankowego należy koniecznie poinformować o tym fakcie Urząd Skarbowy oraz ZUS wypełniając wniosek aktualizacyjny CEIDG.

5. Ubezpieczenie społeczne rolnika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą

Zgodnie z przepisem art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, rolnik lub domownik, który rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczyna współpracę przy prowadzeniu tej działalności, może nadal podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeśli:

1) podlegał temu ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez

co najmniej 3 lata i nadal prowadzi działalność rolniczą, lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub w dziale specjalnym w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników;

2) złoży w KRUS oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy jej prowadzeniu. Niezachowanie terminu na złożenie oświadczenia jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy jej prowadzeniu. Oświadczenie można złożyć na wniosku o wpis do centralnej ewidencji i informacji o działalności gospodarczej (CEIDG-1). Złożenie wniosku w tej formie do organu ewidencyjnego traktowane jest jak dotrzymanie terminu złożenia oświadczenia w KRUS;

3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;

4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;

5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej (jeżeli działalność ta była prowadzona) nie przekracza określonej kwoty granicznej. Roczna kwota graniczna podlega corocznej waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem i jest ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w drodze obwieszczenia ministra właściwego do spraw rozwoju wsi.

Zaświadczenie naczelnika właściwego urzędu skarbowego lub oświadczenie o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy rolnik lub domownik prowadzący w poprzednim roku podatkowym pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązany jest złożyć w KRUS wraz z oświadczeniem, o którym jest mowa w pkt 2.

Kwota podatku od prowadzonej działalności pozarolniczej ma także wpływ na możliwość pozostania przez rolnika lub domownika w ubezpieczeniu społecznym rolników, w kolejnych latach. Do dnia 31 maja każdego roku, po rozliczeniu roku podatkowego, rolnik lub domownik podlegający ubezpieczeniu rolniczemu, prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy jej prowadzeniu, ma obowiązek złożyć w KRUS zaświadczenie naczelnika właściwego urzędu skarbowego albo oświadczenie, że kwota należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy nie przekroczyła rocznej kwoty granicznej.

Jeśli kwota tego podatku przekroczy roczną kwotę graniczną, a także jeżeli nie zostanie zachowany powyższy termin złożenia zaświadczenia albo oświadczenia, ubezpieczenie rolnika lub domownika ustanie z dniem, do którego rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć zaświadczenie/oświadczenie/ w jednostce Kasy, chyba że ten rolnik lub domownik zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sposób trwały lub okresowy przed upływem tego terminu. Osoba ubezpieczona powinna w ciągu 14 dni zgłosić fakt zaprzestania wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej.

Rolnik lub domownik prowadzący dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą będzie zobowiązany do opłacania miesięcznej składki podstawowej na ubezpieczenie emerytal-

no-rentowe w podwójnym wymiarze. Natomiast na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie składka za te osoby opłacana jest w pojedynczej wysokości, tak samo jak za pozostałych ubezpieczonych, którzy nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej.

Przekroczenie kwoty granicznej obliguje rolnika do ubezpieczenia w ZUS

Zgłoszenie siebie jako płatnika składek w ZUS dokonuje się w formie wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i informacji o Działalności Gospodarczej, na formularzu CE-IDG-1 drogą elektroniczną lub w urzędzie gminy osobiście lub listem poleconym.

ZUS na podstawie danych przekazanych z CEIDG sporządza dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek. W zależności od zakresu informacji podanych we wniosku CE-IDG-1, ZUS sporządzi:

- zgłoszenie płatnika składek – na formularzu ZUS ZFA,
- informację o numerach rachunków bankowych płatnika składek – na formularzu ZUS ZBA,
- informację dotyczącą adresów prowadzenia działalności gospodarczej – na formularzu ZUS ZAA.

Mimo że w złożonym wniosku CEIDG-1 określimy, że będziemy płatnikiem ZUS musimy dokonać zgłoszenia siebie jako osobę ubezpieczoną w ZUS do odpowiednich ubezpieczeń w ciągu 7 dni od daty powstania tego obowiązku, czyli od rozpoczęcia działalności gospodarczej, do odpowiednich ubezpieczeń:

- na formularzu ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń (lub zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej), jeżeli podlegamy ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym,

- na formularzu ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego (lub zgłoszenie zmiany danych), jeżeli podlegamy wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu, z uwagi na występowanie okoliczności wyłączających obowiązek ubezpieczeń społecznych.

Jeżeli z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej rozliczamy składki tylko na własne ubezpieczenie, to składki te rozliczamy i opłacamy za każdy miesiąc, w którym jako płatnik podlegaliśmy ubezpieczeniom chociaż jeden dzień, w terminie do 10 dnia następnego miesiąca za miesiąc poprzedni. Składki rozliczamy, sporządzając i przekazując do ZUS tylko deklarację rozliczeniową ZUS DRA.

Składki na ubezpieczenia społeczne wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne – 19,52% podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – 8% podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia chorobowe – 2,45% podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia wypadkowe – 1,67% przy założeniu, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą zgłasza do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych,

- na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy – 2,45% podstawy wymiaru składek. Obowiązek opłacania tych składek nie zachodzi po osiągnięciu przez kobiety 55 lat i 60 lat przez mężczyzn. Składek tych nie opłaca się również w przypadku osób opłacających składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od kwoty stanowiącej 30% minimalnego wynagrodzenia, o ile prowadzenie działalności gospodarczej jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

- Ubezpieczenie zdrowotne – 9% podstawy jej wymiaru.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w 2020 roku stanowi kwota zadeklarowana, nie mniejsza niż 3136,20 zł, natomiast podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi kwota zadeklarowana, nie niższa niż 4026,01 zł.

Jeśli podatnik nie jest uprawniony do ulg i opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy nie niższej niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w 2020 roku jego łączne składki miesięczne wynoszą 1431,48 zł, lub w przypadku, gdy nie korzysta z dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego - 1354,64 zł. Natomiast, jeśli opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od preferencyjnej podstawy nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, wówczas miesięczne składki wynoszą 609,14 zł lub bez dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego - 590,03 zł.

W 2020 roku podatnicy mogli korzystać jeszcze z innych ulg. Mogła to być „ulga na start”, która zwalnia tylko ze składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe). Podatnik mógł zrezygnować z tej ulgi - wówczas opłacał składki od podstawy nie niższej niż 30% minimalnego wynagrodzenia. Inną ulgą był „mały ZUS”. Wówczas podstawa wymiaru, a więc i wysokość składek na ubezpieczenia społeczne, jest uzależniona od wysokości przeciętnego miesięcznego przychodu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym. Podstawa wymiaru tych składek nie może być niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia i nie wyższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Korzystając z ulg musimy mieć na uwadze, że ustawodawca w tym czasie nie ma obowiąz-

ku wypłaty świadczeń z nie opłacanych ubezpieczeń. Dlatego musimy się liczyć z tym, że nie będziemy mogli korzystać z zasiłków związanych z poszczególnymi ubezpieczeniami społecznymi, np. w przypadku choroby nie otrzymamy zasiłku chorobowego. Okres, w którym nie będą opłacane składki na ubezpieczenie emerytalne nie będzie również uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury oraz nie podwyższy jej wysokości.

6. Podsumowanie

Założenie i prowadzenie działalności gospodarczej w dzisiejszych czasach nie pochłania tyle czasu co kiedyś. Nie musimy już chodzić od urzędu do urzędu, by wypełnić i złożyć wymagane prawem dokumenty. W prostych przypadkach możemy wszystko, od założenia, prowadzenia i dokonywania zmian naszej działalności, zrobić przez Internet. Oszczędnia to dużo czasu, który możemy poświęcić prowadzeniu naszego biznesu. Wymaga to jednak posiadania podstawowej wiedzy na ten temat, którą też możemy „znaleźć” w Internecie. Jeśli w prowadzeniu naszej działalności nie korzystamy z żadnej pomocy, musimy śledzić aktualne przepisy np. dotyczące skali podatkowej obowiązujące w danym roku, czy z jakich ulg możemy korzystać rozpoczynając działalność. Jeżeli mamy obawy, że nie wszystko wiemy, że może o czymś zapomnimy, co będzie skutkowało np. nałożeniem na nas kar przez urząd skarbowy, powinniśmy wówczas skorzystać z pomocy biura księgowego, nie dyskwalifikuje nas to w prowadzeniu własnego biznesu. Tam uzyskamy odpowiedź na nurtujące nas pytania i pomoc w wypełnieniu potrzebnych dokumentów oraz prowadzeniu rozliczeń naszej firmy.

Własna firma to duża odpowiedzialność za siebie, swoich najbliższych, pracowników, a pośrednio również za ich rodziny. Rozpoczęcie działalności wymaga wiele determinacji, samodyscypliny i podnoszenia własnych kompetencji. Jednak bycie „na swoim” ma dobre strony, to m.in. poczucie niezależności i wolności, satysfakcja z realizowanych celów, możliwość samorozwoju i samorealizacji, możliwość przekształcenia swojej pasji lub hobby w źródło zarobku. Może warto spróbować ...

Źródła:

Opracowanie powstało w oparciu o niezbędną literaturę przedmiotu, obowiązujące ustawy i rozporządzenia oraz informacje pochodzące z tematycznych stron internetowych.

Literatura

Dąbrowska-Kabas J. (red.), 1996: Funkcjonowanie przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej. Zarys problematyki. Logobiznes, Warszawa.

Fereniec J., 1999: Ekonomika i organizacja rolnictwa. Wyd. Key Text Warszawa.

Iwaniuk J., Niewęglowski M., 2013: Własna firma od decyzji do działania. MODR, Warszawa.

Nasiłowski M., 2016: System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii. Wyd. Key Text Warszawa.

Woś A. [red.], 1996: Agrobiznes. Mikroekonomika., Wyd. Key Text, Tom 2, Warszawa.

Ustawy i rozporządzenia

Ustawa Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740)

Ustawa Kodeks spółek handlowych z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. z 2000 r. nr 94, poz. 1037)

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. (Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350)

Ustawa o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2174)

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (Dz.U. 1998 nr 137 poz. 887)

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20 grudnia 1990 r. (Dz.U. 1991 nr 7 poz. 24)

Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne z dnia 20 listopada 1998 r. (Dz.U. 1998 nr 144 poz. 930)

Ustawa Prawo przedsiębiorców z dnia 6 marca 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 646)

Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie wystawiania faktur z dnia 3 grudnia 2013 r. (Dz.U. 2013 poz. 1485)

Strony internetowe

www.biznes.gov.pl

www.ceidg.gov.pl

www.epuap.gov.pl

www.krus.gov.pl

www.mala-firma.pl

www.podatki.gov.pl

www.poradnikprzedsiębiorcy.pl

www.zus.pl

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Profesjonalni doradcy rolniczy zapraszają!

- uczymy, szkolimy, promujemy,
- dostarczamy bieżących informacji dla rolników,
 - wypełniamy wnioski o dofinansowanie,
- w sytuacjach kryzysowych pomagamy szacować straty,
- we współpracy z naukowcami prezentujemy rolnikom innowacyjne rozwiązania, technologie i narzędzia dla gospodarstw rolnych.

Oddziały MODR Warszawa:

**Bielice, Ostrołęka, Płock,
Poświętne w Płońsku, Radom, Siedlce**

www.modr.mazowsze.pl